

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2026-58-9>

УДК 339.564:330.341.1:338.45

Савіцький А. В., д.е.н., доцент

Відокремлений структурний підрозділ

«Хмельницький політехнічний фаховий коледж

Національного університету «Львівська політехніка»

andrewsavitsky@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2265-4270

Власюк Ю. О., к.е.н., доцент

Відокремлений структурний підрозділ

«Хмельницький політехнічний фаховий коледж

Національного університету «Львівська політехніка»

yuliia.vlasiuk@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3134-938X

Шарко В. В., д.е.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету

vorfahr@ukr.net

ORCID: 0000-0001-5830-8911

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ: АДАПТИВНИЙ ПІДХІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЛЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті досліджено сучасні тенденції українського експорту на основі адаптаційних періодів розвитку та інтеграційних процесів до Європейського союзу, умов поглибленої Зони вільної торгівлі, впливу пандемії та воєнного стану. Виділено місце та обґрунтовано значення інновацій, як ключового інструмента позитивних технологічних змін, наведено макроекономічні показники експорту, промисловості та машинобудівної галузі зокрема. Виокремлено ряд преференцій приналежності України до поглибленої Зони вільної торгівлі з Європейським союзом, охарактеризовано циклічний та структурний аспекти здійснення експортної діяльності у розрізі трьох економічних циклів (за період останніх 10 років). Здійснено аналіз темпів зростання показників витрат на інновації та обсягів експорту продукції вітчизняних підприємств на ринках ЄС, проаналізовано частки у загальній структурі та встановлено їх взаємозв'язки на регіональному рівні. Запропоновано схему адаптивного підходу до управління діяльністю експортоорієнтованого підприємства за умов євроінтеграції.

Ключові слова: інтеграція, адаптивний підхід, інновації, експорт, промислове підприємство.

JEL code classification: F14, F17, O14, O31, O32, P42

Постановка проблеми. На сьогодні, під час воєнного стану та посиленої уваги до активізації процесів інтеграції України до Європейського союзу (ЄС), для вітчизняних виробничих систем, необхідно більш конструктивно підходити до дослідження важелів адаптації їх діяльності в умовах постійних викликів та економічного дисбалансу, як на макро-, так і інтернаціональному рівнях. Не виключенням і є українські промислові підприємства, безліч з яких, зорієнтовані на зовнішній ринок, спеціалізуються на експорті та в більшій мірі, залежні від євроінтеграційних процесів, ніж ті, які тільки планують виходити на окремі його сегменти. Важливою проблематикою, у цих питаннях залишається поняття про те, яким повинен бути сучасний експорт і чи можуть вітчизняні виробники його забезпечити, адже для того щоб вільно конкурувати поряд з іноземними аналогами, потрібні суттєві інновації та застосування

© Савіцький А. В., Власюк Ю. О., Шарко В. В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

сучасних продуктів науково-технологічного прогресу. В полі цих аспектів, вважаємо, тематику дослідження актуальною і своєчасною, оскільки встановлення сучасних позицій інноваційного розвитку українського експорту, перебуває не тільки на порядку денному керівників підприємств, а і регіональних адміністрацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискусійні питання, які пов'язані із дослідженням здійснення зовнішньоекономічної та експортної діяльності з урахуванням інновацій зокрема, знайшли відображення в роботах таких науковців як: Barrère G., Jung A., Karsacian D. [1], Viçakcioğlu-Peynirci N., Hizarci-Payne A.K., Özgen Ö., Madran C. [2], Edeh J.N., Obodoechi D.N., Ramos-Hidalgo E. [3], Hao L., Qiu B., Cervantes L. [4], Mokhtari Moughari M., Daim T.U. [5], Petković S., Rastoka J., Radicic D. [6], Tomàs-Porres J., Segarra-Blasco A., Teruel M. [7].

Проте, невирішеними частинами загальної проблеми, які досліджуються у статті залишається обґрунтування адаптивного підходу до активізації експортної діяльності промислових підприємств через впровадження інновацій та урахування циклічних, структурних і регіональних перспектив розвитку.

Формулювання цілей статті. Головними цілями статті є визначення складових елементів адаптивного підходу до активізації експортної діяльності українських промислових виробників на основі аналізу показників, які характеризують циклічні і структурні особливості розвитку на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Сучасні виклики, які значно обмежують функціонування вітчизняної економіки, передусім, спровоковані воєнним станом та збройною агресією росії проти України. За цієї ситуації, вже чотири роки поспіль, українські виробничі системи балансують від мінімізації прибутків та рецесії, до беззбитковості, а і в багатьох випадках – припинення діяльності. В такому разі, ВВП України не є стійким, але після зменшення у 2022 р. (на 28,8%), за період 2023-2025 рр. характеризується незначними, але зростаючими тенденціями (на 5,5% в 2023 р.; на 2,9% в 2024 р. та близько 1,8-2,2% у 2025 р.) [8; 9]. Проте, як показує практика, ті підприємства, які є більш інтегрованими до структур зовнішнього ринку, здійснюють експортну діяльність, мають багаторічний досвід в веденні ЗЕД та постійно працюють над виходом на нові міжнародні ринки, привносять більшу частку доходів до держбюджету країни, а ніж ті, які лише внутрішньо орієнтовані. Діяльність таких суб'єктів не володіє суттєвим перспективним виробничим потенціалом, і тим самим значно обмежена в своїх можливостях.

На противагу, експортоорієнтовані підприємства є більш стійкими, інноваційними та прибутковими. Першочергово, це зумовлено фактами того, що під впливом активних євроінтеграційних перетворень, які Україна почала ще з 2008 р. після вступу в Світову організацію торгівлі (СОТ) та продовжила з підписанням Угоди про Асоціацію у 2017 р., в рамках Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ+) з ЄС [10], вітчизняні виробники отримали значну кількість послаблень та процедурних переваг щодо вирішення питань підвищення якості, доступу до ресурсів, перейняття сучасного досвіду, залучення закордонних експертів, впровадження продуктів НТП та примноження обсягів прямих іноземних.

Як результат, вагомими перевагами приналежності України до ЗВТ+ стали ті, які дали змогу посилити інтеграцію вітчизняної економіки до внутрішнього ринку ЄС і лібералізувати зовнішню торгівлю, а саме:

1. Переформатування процедури митного регулювання та автоматизація митного контролю: ЄС скасували більше 90% ввізних мит (а у перспективі планується до 99%) і зобов'язали митні органи України впровадити систему «електронної митниці». Разом з тим, з 2022 р. діють заходи з безмитної торгівлі у відповідь на війну.

2. Гармонізація стандартів якості: прийнято 5150 національних стандартів, в яких гармонізовано 91% змісту у розділах вимог та нормативів.

3. Підвищення ролі нетарифних бар'єрів: ЗВТ+ зобов'язали Україну впровадити власні правила, технічні стандарти, санітарні та фітосанітарні заходи, які стосуються оформлення і організації експортно-імпортних операцій, але у відповідності до нормативно-процедурних положень ЄС [10].

Якщо звернути увагу на структуру ВВП України, зазначимо, що у 2025 р. вітчизняна економіка продемонструвала зростання на 2,2%, і не дивлячись на суттєві обстріли та проблеми в енергетичній інфраструктурі, логістиці і безпечному плануванні, промисловий сектор, залишається пріоритетним для розвитку та подальшого збільшення обсягів виробництва. Хоча підсумкова частка всієї промисловості у ВВП країни за 2025 р. ще деталізується Державною службою статистики, теперішні аналітичні показники вказують на те, що найбільшим лідером є сектор машинобудування, частка якого зростає до 9,1% (в 2022 р., цей показник становив 5,7%) [8; 9]. Це свідчить про те, що саме продукція машинобудівної галузі промисловості є найбільш пріоритетною для побудови подальшої стратегії розвитку економіки України, і володіє достатніми можливостями для співробітництва із зовнішньоторговельними партнерами.

Машинобудівна галузь є достатньо розвиненою та тією, в якій сконцентровано значну кількість інновацій і наукових проєктів, оскільки розробка передових технологічних продуктів є надзвичайно актуальною для оборонної промисловості, металургії, агропромислового комплексу і забезпечення інших сфер суспільного відтворення. Частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції України упродовж 2024–2025 рр. становить 3–4%, а для машинобудівних підприємств – близько 5% [8; 9].

Щодо експорту, у 2025 р., його структура, цілком опирається на продукцію агропромислового сектору (22,5 млрд. дол.), в той час як метали та вироби з них займають друге місце – 4,7 млрд. дол., а машини, устаткування та транспортні засоби – третє місце – 3,6 млрд. дол. [8; 9; 11]. Проте, навіть якщо агропромисловий сектор займає лідируючі експортні позиції, продукція машинобудування, є і буде залишатись суттєво пріоритетною для забезпечення інших галузей належними технологіями та інструментами для продукування.

З цих позицій, надалі необхідно дослідити два важливі питання: на скільки інноваційно спроможною є продукція машинобудування і чи подальший обсяг експортного виробництва, в повній мірі, може залежати від розробки нових інноваційних продуктів на шляху інтеграції України до ЄС? Для відповіді на ці питання проаналізуємо макроекономічну та регіональну статистику обсягів реалізації експортної продукції у промисловості та машинобудівної галузі зокрема.

Перед тим, як проаналізувати зазначені показники, виділимо ключові поняття, за якими, на нашу думку, необхідно здійснювати статистичні дослідження в проблематиці, представленій у цій статті:

1. Циклічний аспект розвитку експортної діяльності: полягає в піднесенні або спаді обсягів виробництва і реалізації експортної продукції в залежності від інституційних змін, які відкривають нові економічні можливості. Стосовно вітчизняної економіки, важливою точкою суттєвих циклічних змін став 2017 р., коли Україна набула повноправної приналежності до ЗВТ+. Як наслідок, це призвело до:

- адаптації законодавства: Україна поступово приводить свої закони у відповідність до правової бази і норм ЄС у сфері організації ЗЕД, інтелектуальної власності, партнерських і конкурентних відносин;
- реформування державних інституцій: значна увага приділена для створення додаткових і переформатування існуючих органів митного регулювання, з відповідністю процедур, які діють в ЄС;
- адаптації технічного регулювання: здійснено перехід від застарілих радянських стандартів до міжнародних (ISO, EN), що повністю змінює концепцію виробництва продукції для реалізації закордоном;
- лібералізація товарних ринків: відбувається спрощення торговельних бар'єрів стосовно доступу окремої продукції і технологій на вітчизняний і європейський ринки;
- лібералізація ринків капіталів: спрощення доступу і отримання прав використання спеціальних фінансових послуг європейських банків (центрального, інституційного банку, реконструкції та розвитку, банку міжнародних розрахунків) у розділі інвестування та кредитування експорту.

Надалі, переломним періодом циклічного спаду і поступового відновлення для української економіки стала пандемія 2020–2021 рр. та період, який починається з лютого 2022 р. та триває дотепер – воєнного стан, викликаний збройною агресією росії.

2. Структурний аспект розвитку експортної діяльності: полягає в здійсненні структурних змін експортної діяльності, зумовлених якісними перетвореннями економічної інфраструктури на рівні промислових підприємств, впровадженням інновацій, нових продуктів НТП, енергоефективних технологій, використанням альтернативних джерел енергії та створенням конкурентних переваг. Ми вважаємо, в залежності від ресурсної наповненості, віддаленості від кордонів, розташування, здатності утворювати ланцюги поставок, окремі регіони України є більш експортно активними, інші – менш. Відповідно, промислові підприємства цих регіонів можуть демонструвати більшу здатність впроваджувати інновації у процеси продукування.

У табл. 1, представлено темпи зростання макроекономічних показників експортної діяльності України на ринках ЄС у розрізі трьох вище запропонованих для аналізу економічних циклів, які обумовлені посиленням інтеграційних процесів, пандемією і воєнним станом.

Згідно табл. 1, виділимо наступне:

1. Динаміка показників E_{np} не є стійкою та свідчить про те, що не дивлячись на позитивні тенденції зростання після підписання Угоди про ЗВТ+ (Цикл 1), в 2019–2021 рр. – фіксується зменшення українського експорту (Цикл 2), а з початком збройної агресії росії – спостерігається від’ємна траєкторія. Аналогічна ситуація відбувається і у динаміці $Enp_{.84}$ та $Enp_{.85}$, проте, відповідно до циклу 2, показник темпів зростання $Enp_{.84}$ є позитивним (121,61%).

2. У динаміки V_{in} , підкреслимо інший характер: цикл 1 не фіксує значних зростаючих тенденцій, а період циклу 2 є спадним, в той час, як упродовж 2021–2024 рр. (Цикл 3) – спостерігається ріст на 48,38%.

На нашу думку, зазначений стан показників темпів зростання показує, що головною умовою розвитку експорту до періоду пандемії став факт відкритості можливостей доступу до закордонних ресурсів та фінансових програм підтримки нових проєктів і старапів, за результатами яких відбувався незначний «бум» інноваційних продуктів виробництва (+2,95%). Також, за цей період, суттєвою стала перебудова ланцюгів поставок на користь зменшення витрат на постачання матеріалів, сировини, комплектуючих та партій великих обсягів готової продукції. Поряд з цим, з прийняттям участі у спільних науково-дослідних розробках, які регламентують подальше право впровадження їх продуктів при здійсненні господарської діяльності в Україні, підприємства-експортери, отримали значно ширші можливості проникнення на закордонні ринки.

Як наслідок, не дивлячись на те, що під час пандемії (Цикл 2), зростання V_{in} та пов’язані з ними процеси були призупинені, за період воєнного стану – відбувається протилежне – підвищення на 48,38%. Головним драйвером цього є те, що для сприяння війську, формування та посилення обороноздатності країни в складний час війни, на порядку денному, постало

Таблиця 1

Темпи зростання макроекономічних показників експортної діяльності України на ринках ЄС (у відсотках за період)

Показник	2016–2019	2019–2021	2021–2024	2016–2024
	Цикл 1	Цикл 2	Цикл 3	Цикл 1–3
Обсяг експорту продукції (E_{np})	142,30	127,93	74,39	135,41
Обсяги експорту машинобудівної продукції (84 Реактори ядерні, котли, машини) ($Enp_{.84}$)	101,99	121,61	34,81	43,17
Обсяги експорту машинобудівної продукції (85 Електричні машини) ($Enp_{.85}$)	138,28	113,94	49,55	78,07
Витрати на інновації промислових підприємств (V_{in})	102,95	71,53	148,38	109,26

Джерело: розраховано з урахуванням відкритості статистичних даних [11]

питання виробництва і розвитку власних технологій та інноваційних розробок у сфері машинерії, безпілотних систем, електроніки, устаткування, а також, програмування. Машинобудівні підприємства опинились у центрі уваги інвесторів, державних органів, регіональних адміністрацій та закордонних благодійних фондів, про що свідчить започаткування значної кількості програм як від іноземних партнерів, так і національних міністерств. В цьому напрямі, державна підтримка машинобудівної галузі України спрямовується на локалізацію виробництва, інновацій та технічної модернізації підприємств, зокрема через програму «Зроблено в Україні» і систему «ProZorro» [12; 13]. Якщо «ProZorro» займається державними закупівлями техніки, приладів та обладнання для промислових, енергетичних і оборонних потреб на локальному рівні, то «Зроблено в Україні», спрямована на підтримку виробників, що інвестують та пропонують фінансові стимули для модернізації процесів продукування та експорту в національних масштабах.

У табл. 2, представлено структурні показники експортної діяльності регіонів України на ринках ЄС у розрізі вже досліджуваних трьох економічних циклів.

Згідно табл. 2, зазначимо:

1. Найбільша частка E_{np} упродовж досліджуваних періодів (Цикли 1–3) спостерігається в м. Києві (22,6–27,4%) і Дніпропетровській області (14,2–17,9%), значна – у Вінницькій (1,9–4,7%), Закарпатській (2,5–4,5%), Запорізькій (4,0–7,0%), Київській (3,8–4,8%), Львівській (3,5–4,7%), Одеській (2,5–5,5%) та Полтавській (4,0–4,7%).

2. Поряд з зафіксованими частками E_{np} , найбільша частка B_{in} упродовж досліджуваних періодів (Цикли 1–3) спостерігається в м. Київ (22,9–39,5%) і Дніпропетровської області (8,6–26%), а значна – Вінницької (1,3–8,5%), Запорізької (4,6–10,9%) та Львівської (2,4–9,0%).

Представлений аналіз показує, що між досліджуваними показниками прослідковується окремий взаємозв'язок: чим вища частка B_{in} окремого регіону у їх загальній структурі, тим суттєво стабільною є частка E_{np} у ньому. На нашу думку, це обумовлено наступними факторами впливу:

- розташуванням підприємств близько митного кордону;
- розташуванням підприємств на перетині транспортних шляхів;
- наявність технологічної та фінансової інфраструктури на локальних рівнях.

Виходячи з вище наведеного аналізу до табл. 2, виділені факторів впливу, дозволяють обґрунтувати ряд переваг, які відіграють важливу роль у діяльності підприємства-експортера в окремому регіоні, а саме:

1. Розташування близько митного кордону України, що дає змогу планувати більш швидкі та менш витратні логістичні маршрути поставок ресурсів і готової експортної продукції (Львівська область).

2. Розташування на перетині транспортних шляхів, що дозволяє формувати гнучкі та альтернативні варіанти доступу до матеріалів, сировини і комплектуючих, оптимізувати складські запаси, пришвидшити оборот капіталу та урізноманітнити номенклатуру експорту на цільові сегменти ринків (Київська, Вінницька та Дніпропетровська області).

3. Наявність розвиненої технологічної інфраструктури, що створює сприятливе середовище для вкладання інвестицій та здійснення наукових інноваційних досліджень, як на рівні одного підприємства, так і їх сукупності (Київська та Дніпропетровська області).

4. Наявність розвиненої інфраструктури фінансових установ, які є посередниками і представниками національних та міжнародних корпорацій, що дає змогу сконцентрувати значну кількість капіталів для фінансування інноваційних проектів господарюючих суб'єктів (Київська область, м. Київ).

Виходячи з цього, в окремих регіонах, де зазначені фактори мають суттєвий прояв, для експортного виробництва підприємств, їх значення є безпосереднім, для інших – пропонованим до урахування в залежності від можливостей активізації потенціалу ЗЕД. Найбільш дискусійним фактором – є розташування близько митного кордону, що буде нівелюватись підприємствами, які знаходяться в центральних регіонах України. І навпаки, якщо експортер не розта-

**Структурні показники експортної діяльності регіонів України
на ринках ЄС (у відсотках до загального обсягу)**

Регіон/ Область	Цикл 1				Цикл 2				Цикл 3			
	2016		2019		2020		2021		2022		2024	
	$E_{пр}$	$B_{ін}$	$E_{пр}$	$B_{ін}$	$E_{пр}$	$B_{ін}$	$E_{пр}$	$B_{ін}$	$E_{пр}$	$B_{ін}$	$E_{пр}$	$B_{ін}$
Вінницька	2,7	8,2	2,9	5,9	2,8	1,3	1,9	2,6	3,6	2,8	4,7	8,5
Волинська	1,7	0,9	1,4	0,7	1,3	0,6	1,2	0,0	2,4	0,6	2,8	1,6
Дніпропетровська	16,2	10,8	15,8	15,6	15,5	8,6	17,9	14,7	14,2	26,0	14,4	9,7
Донецька	9,5	11,8	9,3	9,8	8,0	9,8	10,4	0,4	0,6	0,4	0,2	0,2
Житомирська	1,3	0,5	1,4	1,3	1,4	0,4	1,1	0,4	1,6	0,5	1,8	2,3
Закарпатська	3,3	0,3	3,0	0,3	2,7	0,1	2,5	0,1	4,5	0,1	3,5	0,2
Запорізька	6,3	4,6	6,2	4,8	6,0	10,9	7,0	7,7	6,4	4,8	4,0	4,8
Івано-Франківська	1,6	1,3	1,8	1,6	1,5	3,8	1,7	0,6	1,6	1,2	1,5	0,7
Київська	4,7	2,1	3,9	2,5	4,0	5,5	3,8	1,0	4,8	2,7	4,7	4,4
Кіровоградська	1,2	1,8	1,4	1,0	1,9	2,2	1,5	1,2	2,0	1,2	2,0	0,8
Луганська	1,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4	0,0	0,4	0,0	0,1
Львівська	3,5	4,0	4,4	2,4	4,7	4,2	4,3	8,4	6,9	9,0	6,5	3,2
Миколаївська	4,6	4,2	4,3	6,6	4,6	4,8	5,1	2,8	3,7	1,2	2,1	0,9
Одеська	4,2	0,7	2,8	1,4	2,8	0,7	2,5	1,4	5,5	1,7	4,5	0,5
Полтавська	4,0	1,8	4,2	5,3	4,7	6,6	4,7	1,0	4,2	1,3	4,6	1,2
Рівненська	0,9	0,1	0,9	0,2	1,0	0,6	1,0	0,2	1,7	0,4	1,4	0,4
Сумська	1,5	2,3	1,8	6,2	2,0	1,1	1,6	1,8	1,6	2,5	1,9	0,4
Тернопільська	0,8	0,2	0,9	1,9	0,9	2,5	1,0	2,6	1,8	2,3	2,0	3,5
Харківська	2,8	9,5	2,8	4,7	3,0	8,2	2,7	10,7	2,0	8,4	1,7	9,3
Херсонська	0,7	1,0	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Хмельницька	0,9	1,0	1,3	0,1	1,4	1,1	1,4	0,1	1,8	0,5	2,3	6,1
Черкаська	1,3	0,8	1,7	0,6	1,7	3,1	1,3	2,1	2,9	4,3	3,1	3,7
Чернівецька	0,3	0,3	0,4	0,1	0,3	0,2	0,3	0,1	0,7	0,1	0,5	0,8
Чернігівська	1,2	0,5	1,6	0,4	1,8	0,3	1,8	0,1	1,6	1,1	2,4	0,4
м.Київ	23,6	31,0	25,0	25,9	25,3	22,9	22,6	39,5	23,8	26,5	27,4	36,2

Джерело: розраховано з урахуванням відкритості статистичних даних [11]

шовується на перетині транспортних шляхів, його гнучкість планувати альтернативну вартість виробництва – ускладняється.

Як бачимо, промислові підприємства-експортери, упродовж аналізованих років (Цикли 1–3: 2016–2024 і до сьогодні), пройшли суттєві адаптаційні зміни, що пов’язані із економічними та структурними трансформаціями, на противагу яких, необхідно підбирати конструктивні підходи подальшого управління. Через те, з урахуванням дослідженого та обґрунтованого, вважаємо за доцільне, побудувати структурну схему адаптивного підходу до управління діяльністю експортоорієнтованого виробника, систематизувавши основні складові і елементи, виділивши процеси та виконавців (рис. 1).

Висновки. Отже, проведене дослідження показало, що діяльність сучасного підприємства-експортера, в значній мірі, повинна покладатись на ряд циклічних змін та структурних умов розвитку, які в залежності від свого прояву, здатні позитивно впливати на виробництво продукції закордон. Важливим, у цих питаннях, є посилення інноваційних процесів промислових підприємств, які стали адаптивним інструментом упродовж різних етапів євроінтеграційних процесів: від підписання Угоди про ЗВТ+, пандемії та до теперішнього часу економічних дисбалансів, викликаних збройною агресією росії в Україні.

Не дивлячись на рецесію останніх п’яти років, на порядку денному менеджменту підприємств-експортерів, досить актуальною залишається проблематика, яка пов’язана із розробкою нових інноваційних продуктів, складних технологічних рішень та стартапів. Встановлено, що центральне місце у цій тематиці, займає машинобудівна галузь промисловості, яка

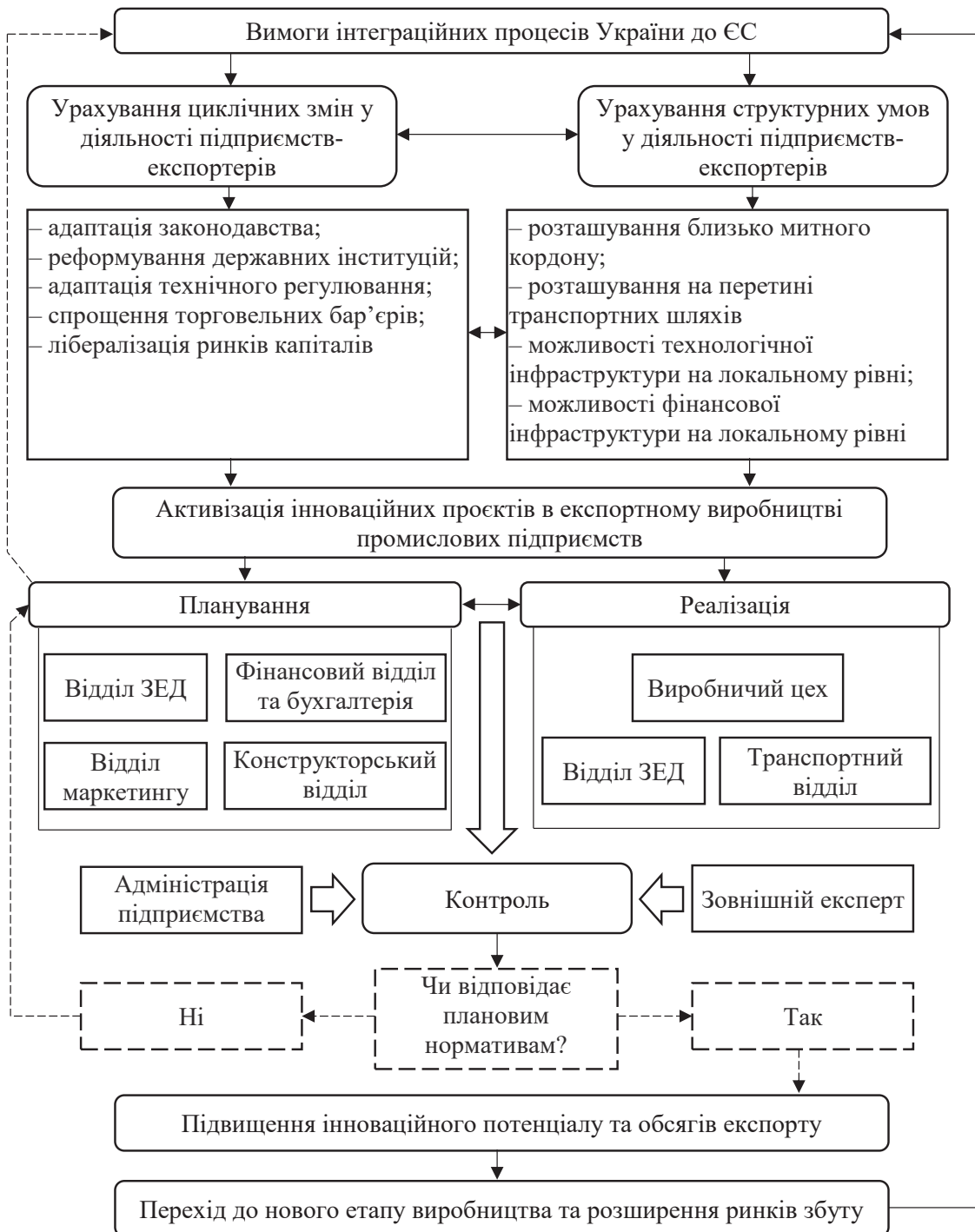

Рис. 1 Адаптивний підхід до управління діяльністю експортоорієнтованого підприємства за умов інтеграції

Джерело: власна розробка авторів

здатна забезпечити інші сектори суспільного відтворення та підвищити обороноздатність країни в цілому. Запропонована структура управління діяльністю експортоорієнтованого підприємства, направлена на практичне розуміння логічної побудови інноваційної спроможності українського експорту, дозволила встановити елементи його адаптивності та виділити напрям подальших перспектив розвитку, як на макроекономічному, регіональному, так і мікроекономічному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Barrère G., Jung A., Karsacian D. Innovation and exports: different markets, different outcomes. *Competitiveness Review*. 2022. № 32 (4). Pp. 565–581. URL: <https://www.emerald.com/cr/article-abstract/32/4/565/80081/Innovation-and-exports-different-markets-different?redirectedFrom=PDF>
2. Viçakcioğlu-Peynirci N., Hizarci-Payne A.K., Özgen Ö., Madran C. Innovation and export performance: a meta-analytic review and theoretical integration. *European Journal of Innovation Management*. 2020. № 23 (5). Pp. 789–812. URL: <https://www.emerald.com/ejim/article-abstract/23/5/789/96599/Innovation-and-export-performance-a-meta-analytic?redirectedFrom=fulltext>
3. Edeh J.N., Obodoechi D.N., Ramos-Hidalgo E. Effects of innovation strategies on export performance: New empirical evidence from developing market firms. *Technological Forecasting and Social Change*. 2020. № 158. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162520309938>
4. Hao L., Qiu B., Cervantes L. Does Firms' Innovation Promote Export Growth Sustainably? – Evidence from Chinese Manufacturing Firms. *Sustainability*. 2026. № 15 (11). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/8/11/1173>
5. Mokhtari Moughari M., Daim T.U. Developing a model of technological innovation for export development in developing countries. *Technology in Society*. 2023. № 75. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160791X23001434>
6. Petković S., Rastoka J., Radicic D. Impact of Innovation and Exports on Productivity: Are There Complementary Effects? *Sustainability*. 2023 № 15. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/9/7174>
7. Tomàs-Porres J., Segarra-Blasco A., Teruel M. Export and variability in the innovative status. *Eurasian Business Review*. 2023. № 13. Pp. 257–279. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/S40821-022-00232-1>
8. Національний Банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
9. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
10. UNCTAD/WTO: офіційний сайт. URL: <https://www.wto.org/index.htm>
11. International Trade Centre (ITC): офіційний сайт. URL: <https://www.trademap.org/>
12. ProZorro : офіційний сайт. URL: <https://tender.uub.com.ua/>.
13. Зроблено в Україні : офіційний сайт. URL: <https://madeinukraine.gov.ua/>.

References:

1. Barrère G., Jung A., Karsacian D. (2022). Innovation and exports: different markets, different outcomes. *Competitiveness Review*, no. 32 (4), pp. 565–581. Available at: <https://www.emerald.com/cr/article-abstract/32/4/565/80081/Innovation-and-exports-different-markets-different?redirectedFrom=PDF>
2. Viçakcioğlu-Peynirci N., Hizarci-Payne A.K., Özgen Ö., Madran C. (2020) Innovation and export performance: a meta-analytic review and theoretical integration. *European Journal of Innovation Management*, no. 23 (5), pp. 789-812. Available at: <https://www.emerald.com/ejim/article-abstract/23/5/789/96599/Innovation-and-export-performance-a-meta-analytic?redirectedFrom=fulltext>
3. Edeh J.N., Obodoechi D.N., Ramos-Hidalgo E. (2020). Effects of innovation strategies on export performance: New empirical evidence from developing market firms. *Technological Forecasting and Social Change*, no. 158. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162520309938>
4. Hao L., Qiu B., Cervantes L. (2016). Does Firms' Innovation Promote Export Growth Sustainably? – Evidence from Chinese Manufacturing Firms. *Sustainability*, no. 15 (11). Available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/8/11/1173>
5. Mokhtari Moughari M., Daim T.U. (2023). Developing a model of technological innovation for export development in developing countries. *Technology in Society*, no. 75. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160791X23001434>
6. Petković S., Rastoka J., Radicic D. (2023). Impact of Innovation and Exports on Productivity: Are There Complementary Effects? *Sustainability*, no. 15. Available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/9/7174>
7. Tomàs-Porres J., Segarra-Blasco A., Teruel M. (2023). Export and variability in the innovative status. *Eurasian Business Review*, no. 13, pp. 257–279. Available at: <https://link.springer.com/article/10.1007/S40821-022-00232-1>
8. Natsionalnyi Bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]: official website. Available at: <https://bank.gov.ua/> (in Ukrainian)
9. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service of Ukraine]: official website. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)
10. UNCTAD/WTO: official website. Available at: <https://www.wto.org/index.htm>
11. International Trade Centre (ITC). Available at: <https://www.trademap.org/>
12. ProZorro : official website. Available at: <https://tender.uub.com.ua/> (in Ukrainian)
13. Zrobлено v Ukrayini [Made In Ukraine]: official website. Available at: <https://madeinukraine.gov.ua/> (in Ukrainian)

*Savitskyi A. V., Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Separate Structural Unit “Khmelnyskyi Polytechnic Professional College by
Lviv Polytechnic National University”*

andrewsavitsky@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2265-4270

*Vlasiuk Yu. O., Candidate of Economics Sciences, Associate Professor
Separate Structural Unit “Khmelnyskyi Polytechnic Professional College by
Lviv Polytechnic National University”*

yuliia.vlasiuk@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3134-938X

*Sharko V. V., Doctor of Economic Sciences, Professor
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of
State University of Trade and Economics*

vorfahr@ukr.net

ORCID: /0000-0001-5830-8911

INNOVATIVE COMPONENT OF UKRAINIAN EXPORTS: AN ADAPTIVE APPROACH AND DEVELOPMENT PROSPECTS FOR INDUSTRIAL ENTERPRISES

Abstract. *The article examines current trends in Ukrainian exports in the context of adaptation periods of economic development and integration processes with the European Union, including the conditions of the Deep and Comprehensive Free Trade Area, as well as the impact of the pandemic and military state. The role of innovation as a key instrument of positive technological change was identified and substantiated. Macroeconomic indicators of exports, industry, and the machine-building sector of Ukraine in particular were presented. A number of advantages associated with Ukraine's participation in the Deep and Comprehensive Free Trade Area with the European Union were highlighted. The significance of integration processes influence on activity of exporting enterprises in the sphere of customs control and its management, national standards harmonization, non-tariff barriers were interpreted. The inputs of export volumes and machine-building sector in Ukraine's GDP were analyzed. The cyclical and structural aspects of export activity within the framework of three economic cycles over the last ten years were characterized. It was interpreted the main changes within cyclical aspects that deals with state institutions reformation, technical regulation adaption, product and financial markets liberalization. As for structural aspects, according to the regional location, it was emphasized the importance of few competitive advantages for exporting enterprises. Further, the study analyzes the growth rates of innovation expenditures and export volumes of domestic enterprises in EU markets, examines their shares in the overall structure, and identifies their interrelationships at the regional level. According to the analysis, the underlined factors of influence such as location near the customs border, location at the intersection of transport routes, availability of technological and financial institutions infrastructure were detailed. An adaptive approach framework for managing the activities of export-oriented enterprises under the conditions of European integration is proposed.*

Keywords: *integration, adaptive approach, innovation, export, industrial enterprise.*

Дата надходження статті: 12.02.2026

Дата прийняття статті: 19.03.2026

Дата публікації статті: 02.04.2026